

Tres quarts de nou

(ALDC, VIII, 1856. *Tres quarts de nou*)

L'expressió horària corresponent a les 8:45 h, segons el sistema de campanar, i que pot tenir com a nucli de referència una altra xifra (*dos, tres*), es representa per: a) *tres quarts de nou*, amb les var. fonètiques *tres quarts de nau* 110 (*nau*, diferenciació fonètica de [nɔw]), *tres corts de nou* 15, 40, 48, amb monoftongació de *quarts* en *corts*, o, amb reducció, *tres quarts* 93, *tres corts* 103; *quarts de nou* 96, “dos o tres quarts de nou”; b) *tres quarts per a (pa) les nou*, realitzat així: *tres quarts per les nou* 4, 189, *tres quarts per nou hores* 6, 8, 9, *tres quarts pa les nau* 186, *tres quarts pa nou* 165, 188, *los tres quarts pa les nou* 132, 150, *tres quarts pa les dos* 168, *tres quarts pa les vuit* 171, *es tres quarts pa les nou* 142, 149, 152, 174, 176, *es tres quarts pas nou* 183 (*es* ‘les’), *tres quarts pas nou* 187 (*pas* ‘per es’), *tres quarts i cinc minuts de nou* 120; també es pot expressar en minuts: *vint minuts per les nou* 49; c) *les vuit i tres quarts* (hem normalitzat les var. de *vuit*), amb les var. *vuit hores tres quarts* 8, (*les*) *vuit tres quarts* 73, 188, *les vuit i tres quarts* 87, 173, 179, o amb la part fraccionària que es pot expressar en minuts: *les vuit i quaranta-cinc minuts* 49 o, simplement, *les vuit i quaranta-cinc* 85; d) *nou hores menos un quart* (*menos* ‘menys’ ← cast.), amb les var. *nou hores menos un cort* 10, *nou hores menos lo quart* 2, 3, *nou hores menos el quart* 4-6, 8, 9, 13, 14, *nou hores menos el cort* 11, *les vuit menos quart* 171, *nou menos quart* 157, (*les*) *dos*

(*tres*) *menos quart* 44 (“abans no ho havíem dit mai”), 163, 168; e) el mateix sistema de restar el quart de l'hora posterior amb *manco*, *mancar* o *faltar*: *les nou manco un quart* 85, *manca un quart per les nou* 85, *se manca un quart de nou hores* 4, *falta un quart per les nou* 81, *falta un quart pa les nou* 149, 159, 162, 165, *falta un quart pa nou* 165, o, simplement, *falta un quart* 166, *falta un cort* 10, *lo quart pa les nou* 118, *un quart per (pa) les nou* 150, 164, 180; f) *les nou menos quart*, amb les var. *les nou menos un quart* 78, 82, *les nau menos quart* 138, 139, *es nou menos quart* 188, *les nou menos quarto* 87, 94 (*quarto* ← cast. *cuarto*), *las nueve menos quarto* 100; també es pot expressar en minuts: *les nou menos deu* 20, *les cinc menos cinc* 55, *tres menos set* 49.

Aquest comentari s'ha de completar amb els mapes 1314 i 1315, on es trobarà més àmplia informació bibliogràfica així com l'ús normatiu proposat per la GIEC. En el mapa hem indicat amb un símbol la var. de *quart* monoftongada en *cort*, tal com hem fet en els anteriors mapes.

La isoglossa *tres quarts de nou* és pròpia de la major part del cat. principatí i val. sept., dialecte on l'expressió es completa amb *tres quarts per a les nou* i *les nou menos quart*, forma també bal., calc del cast. *las nueve menos cuarto*, com el ross. *nou hores menos un (el) quart* és calc del fr. *neuf heures moins le quart*; a notar la presència en ross. del castellanisme *menos*, que ja es documenta en textos d'aquella àrea des del s. XVII (Veny, 1978 a: 180-182).

